

נחמה וצדקה

בסייעתא דשמיא | עקב תשפ"א | גליון מס' 102

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וגו'.

איתא במנחות (מ"ג:), תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר **ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך**, ופירש רש"י מה וכו', קרי ביה מאה, ע"כ, ועיין בתוספות ד"ה שואל מעמך, פירש רבינו תם דהוי מלא, ויש מאה אותיות בפסוק, ויש מפרשים דמה עולה בא"ת ב"ש (י' צ'), מאה, ובקונטרס פירש אל תקרי **מה** אלא מאה, כלומר שחייב במאה ברכות, ויש מפרשים כדי להשלים מאה באותיותיה, וכי קרית מאה הרי כולן, ע"כ, והיינו שהתוספות הביאו עוד רמזים מפסוק זה למה שדרשו שצריך לברך מאה ברכות בכל יום, ולפי רבינו תם מכיון שיש מאה אותיות בפסוק - אם קורים **שאל מעמך** מלא אות ו' (שואל)¹, מכאן ראייה שמה הוא המאה.

ובביאור דברי התוספות עיין מהרש"א שכתב שתוספות באו לפרש טעמא אמאי קאמר אל תקרי **מה** וכו', דמיהכי תיתי שלא יקרא **מה**, אלא משום דיש כאן מאה אותיות, משום הכי קאמר אל תקרי **מה** אלא מאה, עיין שם, ונראה לבאר דבריו דהנה מצינו שחז"ל (עיין קידושין ל.) קראו לחכמים הראשונים סופרים, ומשום שהיו סופרים את האותיות שבתורה, עיין שם, והשתא מבואר דאין זה רק שהיו סופרים סתם את האותיות, אלא שלמדו והבינו מתוך הספירה שיש כאן לימוד מיוחד, וכמו בפסוק הזה, שהבינו שמכיון שיש כאן מאה אותיות, מזה הסיקו דכדי להגיע לתכלית פסוק זה, של **מה ה' אלקיך שאל מעמך**, צריך לברך כל יום מאה ברכות, הרי שמתוך ספירת האותיות גופא למדו לדרוש שצריך מאה ברכות בכל יום.

והנה מה שכתב התוספות, וזה לשונו, ויש מפרשים כדי להשלים מאה באותיותיה, וכי קרית מאה הרי כולן, ע"כ, ובפשטות נראה דיש מפרשים בא לפרש דברי רש"י דאל תקרי **מה** אלא מאה, דהאות א' של מאה גופא הוא המשלים למאה אותיות ודו"ק².

והנה המהרש"א עצמו פירש הא דקאמר אל תקרי וכו', שבא ליישב אמאי אמר משה **מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה** דמשמע שיראה מילתא זוטרתיה היא, והרי זה אינו, ועל זה קאמר אל תקרי **מה** אלא מאה, שמה שהקב"ה שואל ממך, זה מאה ברכות, וכוונתו הוא **כי אם ליראה** שהוא וודאי מילתא רברבי, ע"כ, פירוש שעל ידי המאה ברכות שזה מילתא זוטרתיה, תבוא לידי יראת ה'.

והנה מבואר שאמירת מאה ברכות בכל יום מביא ליראת ה'.

והנה עוד מצינו סמך שהמאה ברכות קשורות עם יראת ה', דעיין דעת זקנים מבעלי התוספות כאן בפרשה, שהביא עוד להוכיח שצריך לברך מאה ברכות, מדכתב **כי כן יברך גבר**, במנין **כי כן** (100) יברך גבר, ויברך כתיב חסר ו', (פירוש אף על גב דקרינן יבורך, שפירושו שהוא מתברך, מכל מקום הכתיב הוא **יברך**, דמשמע שהגבר צריך לברך מנין **כי כן**), והנה יש להוסיף שזהו המשך הפסוק שם **ירא ה'**, והיינו שהגבר שהוא **ירא ה'** מברך גימטריא **כי כן** ברכות בכל יום.

אכן צריך ביאור ענין שייכות המאה ברכות ליראת שמים.

והנה עיין בטור אורח חיים סימן מ"ו (סעיף ג'), אחר שהביא הך מימרא דר' מאיר שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, הביא תשובת ר' נטורנאי ריש מתיבתא דמתא מחסיא, שדוד המלך עליו השלום תיקן מאה ברכות (שיאמרו בכל יום), דכתיב (אצל דוד),

(1) אע"ג דכת' **שאל** חסר, מ"מ מצינו שדורשים גם את הקרי וגם הכתיב, עי' מש"כ בפר' נח.
(2) וכ"כ המהרש"א מדעת עצמו לפרש דברי רש"י, עיי"ש.

פרפראות

כי ה' אלקיך מביאך וכו' אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר (ח' ז').

הפסוק כאן מבשר לבני ישראל שבארץ ישראל יש בנמצא מים, ובפשטות המים הם כדי שיהא להם לגדל הפירות, וכהמשך הפסוק **ארץ חיטה ושעורה וגו'.**

אלא שדבר זה צריך ביאור דלקמן כתיב (י"א י"א), **והארץ וכו' ארץ הרים ובקעת למטר השמים תשתה מים**, ומבואר שם מעלת ארץ ישראל שאין צורך להשקות השדה, ואינו כארץ מצרים שהיו צריכים להביא ברגליהם, אלא בארץ ישראל הפירות גדלים על מי גשמים, ואם כן מהי המעליותא של הנחלי מים.

ונראה לבאר דהנך מקורות המים אתי למילי אחרוני, ועל פי מה שפירש הגר"א במסכת מקואות, (אליהו רבא פרק א' משנה ד'), אהא דתנן מי בורות מי שיחין מי מערות, ובתוך דבריו כתב, שהעולם צריך מים לשלושה דברים, מים לרחוץ עצמו, ומים לכבס כסותו, ומים לשתות, וכנגד זה יש בור שיח ומערה, בור לשתות, שיח לכבס כסותו וכו', מערה לרחוץ עצמו, עיין שם, (ומסיים שכנגדן נברא העולם בעיגול ושתי מרובעין), ע"כ.

ולכאורה יש לומר שהמים שהוזכר כאן בקרא הוא לצורך הנך שלושה תשמישים, שהם כיבוס שתיה ורחיצה ולא לגבי גידול פירות, ודבר זה מרומז בקרא, **ארץ נחלי מים - לכיבוס, עינת - לשתיה, ותהמת - לרחיצה**, וזה מה שמשה מבשר להם לישראל בשבח ארץ ישראל, שיש בו כל מה שנצרך לצרכי האדם, והיינו דקאמר בסמוך **לא תחסר כל בה**, פירוש לצרכי האדם.

אמנם עדיין צריך ביאור דלקמן, כשמדבר על מים לצרכי גידול פירות, כתיב **והארץ וכו' ארץ הרים ובקעת וגו'**, ולכאורה לאיזה ענין הוזכר **הרים ובקעת**, ובפשטות שמשם יוצאים מים וכדכתב הכא **יצאים בבקעה ובהר**, ולהמבואר אין במים אלו צורך לגדל פירות, שאין הם אלא לצורך האדם בעצמו.

ואפשר לומר דהפסוק בא לומר שבחו של ארץ ישראל, שאינו כארץ מצרים, דעל ארץ מצרים כתיב **והשקית ברגלך כנן ירק**, ופירש רש"י ארץ מצרים היית צריכה להביא מים מנילוס ברגליך, ולהשקותה צריך אתה לנדד משנתך ולעמול, והנמוך שותה ולא הגבוה, ואתה מעלה המים מן הנמוך לגבוה, אבל זו **למטר השמים**

הוקם על, על בגימטריא מאה הוו, כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעים על מה, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן להם מאה ברכות, ועל כן תיקנו חז"ל וכו' להשלים מאה ברכות בכל יום, ע"כ.

ולכאורה אינו מבואר מה חקר, וכן אינו מבואר איך הבין שדווקא מחמת חסרון מאה ברכות מתו בכל יום מאה נפשות.

והנה עוד מצינו בדעת זקנים, וזה לשונו, ולכך (פירוש משום שצריך לומר מאה ברכות), תקנו לומר מודים (מודים אנחנו לך), שהרי פירושו (של מודים, הוא) משתחווים, כדכתיב גבי נעמן **והשתחווית לה' אלקיך**, ותרגם יונתן ואודיתי קדם ה' אלקך, ומכל מקום אנו אומרים מודים ולא משתחווים (אנחנו לך), לפי שעולה בגימטריא מודים מאה, לומר שכל האומר מודים כהוגן כאלו קיים מאה ברכות, רוצה לומר שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה או שיראה איסר כנגד לבו, וכרע כחוטרא וזקיף כי חויה, ושיתכוין לומר משתחווים אנו לך, כדאיתא בירושלמי וכו', ע"כ, ומבואר שענין כריעה שאנו כורעים ועושים מעשה השתחוויה ואומרים מודים, הרי זה כמו שאומר מאה ברכות, וצריך ביאור. ונראה, דעיינן מה שפירש רש"י אהא דכתיב **ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל**, וזה לשונו, אף על פי שעשיתם כל זאת, (פירוש, מה שמשה אמר לפני כן שחטאו בחטא העגל), עודנו רחמיו וחיבתו עליכם, ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם **כי אם ליראה וגו'**, ע"כ.

והנה מבואר כאן שמה בא ליתן לעם ישראל תיקון למה שהפסידו בחטא העגל, שעתה אחר חטא העגל **מה ה' אלקיך שאל מעמך** זה **ליראה** וכו', שזה יראת ה', והיינו שהחטא נגרם על ידי שלא היה להם יראת ה' וממילא עכשיו אחר החטא צריך שיהיה יראת ה'.

והנה מבואר שיראת ה' מגיע על ידי שמברך המאה ברכות, ולכאורה יש לומר שבאמירת מאה ברכות הרי מקבל עליו מלכות שמים, וממילא בא לידי יראת ה', ולכאורה יש לומר שזה מה שילפינן מדוד דכתיב ביה **הוקם על, על** בגימטריא מאה, **ועל** זה היינו עול מלכות שמים.

ולפי זה נראה לבאר, אמאי תיקן דוד המלך דווקא לברך מאה ברכות כשראה שהיה מגיפה ומתו בכל יום מאה נפשות, ויש לומר שחקר על מה באה המגיפה, ובירר שהפעם הראשונה שנזכר שהיה מגיפה בעם ישראל היה המגיפה אחר חטא העגל, וכמו שכתוב בפרשת כי תשא (ל"ב ל"ה), **ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל וגו'**, ומשום הכי נקט דאם יש מגיפה ואינם יודעים סיבה מיוחדת, יש לנקוט שהסיבה היא כמו שהיה אז בחטא העגל, שלא היה להם יראת ה'.

והנה הא שחטא העגל גרם מגיפה, אין זה דבר כללי של החטא כולו, אלא על פרט מסוים, וכמו שמצינו שם, דהנה בחטא העגל היו נידונים בשלוש מיתות, וכמו שפירש רש"י שם (ל"ה כ'), יש עדים והתראה בסייף, עדים בלא התראה במגיפה וכו', הרי שהמגיפה באה במיוחד על אלו שראו שעשו מעשה, אבל לא היה ברור מה כוונת מעשיהם, האם לטובה או לא, (ובפשטות משמע שכל המשתחווים לעגל ניגפו, ואפשר שמכיון שניתן רשות למשחית להשחית שוב אינו מבחין והורג את כולם, גם אלו שלא היה להם כוונה לעבוד לעגל, ועיינן), אכן אלו שגילו והודיעו שכוונתם להקב"ה ולא לעגל חס ושלום, אלו באמת לא היו ניגפים.

והיוצא מזה שכשיש מגיפה, כדי להינצל ממנה העצה היא שיגלה ויודיע שכוונתו במה שעושה הוא לשם שמים, וממילא כשהיה מגיפה התקין דוד המלך מאה ברכות, שבזה מכריזים שכל מה שהוא עושה כוונתו לשמים, שאמירת ברכה היא קבלת עול מלכות שמים, וממילא על ידי זה היו ניצולים מהמגיפה.

ונראה שזה גם הסיבה שכשמשתחווים אומרים מודים אנחנו לך, שרוצים להראות שהשתחוויה זו הינה לשם שמים, ומשום הכי אומרים שמודים, שזה בגימטריא מאה, שהשתחוויה זו היא כמאה ברכות, והיינו שזה לשם שמים ולא לשם העגל, וגם בזה ינצל מהמגיפה.

אכן עדיין צריך ביאור אמאי דווקא מאה ברכות, ומהו המיוחד במספר זה.

תשתה מים, אתה ישן על מטתך והקב"ה משקה נמוך וגבוה, גלוי ושאינו גלוי, כאחת, ע"כ, וקאמר קרא שאף על גב שהיא **ארץ הרים ובקעת** ויש שם מים, מכל מקום אין המים האלו לגידול פירות מפני **שלמטר השמים תשתה מים**, ולא תצטרך לעמול וכו', אלא המים האלו הם לצרכי עצמך כנזכר, ודו"ק.

ושני לוחת הברית על שתי ידי, (ט' ט"ו).

מבואר כאן בקרא שהלוחות היו על ידיו של משה, וכן כתיב בסמוך (ט' י"ז), ואתפש בשני הלחת ואשלכם מעל שתי ידי וגו'.

אמנם לעיל בפרשת כי תשא כתיב (ל"ב ט"ו), וירד משה וכו' ושני לחת העדת בידו וכו', וכן כתיב שם (ל"ב י"ט) וישלך מידו את הלחת¹.

ונמצא שיש שני שינויים בין המקראות כאן לפרשת כי תשא, דכאן כתיב על ידי ולא בידי, ועוד דכאן כתיב שתי ידי, מה שאין כן שם כתיב בידו לשון יחיד, דמשמע רק יד אחת.

ובפשטות היה אפשר לומר שמצינו שני פירושים ללשון יד, דיד פירושו יד ממש, או ידו פירושו ברשות², ואם כן יש לומר דבאמת משה החזיק את הלוחות מעל שתי ידיו, ומה שכתוב בפרשת כי תשא בידו פירוש שהיה ברשותו.

אכן אכתי צריך ביאור אמאי קאמר מעל שתי ידי, (ואין הכי נמי כשמדבר על שנמצא ברשותו לא שייך לשון מעל, אבל כשמדבר על זה שנמצא בידיו ממש, אמאי שינה וקאמר שהיו מעל ידי), וצריך ביאור.

ועל כן נראה לבאר באופן אחר, דיש לחלק בין היכא דקאמר שהיו בשתי ידיו, להיכא דקאמר שהיה בידו האחת, ועל פי מה שכתב המהרש"א בבא קמא (צ"ב:), בענין סמיכת משה ליהושע, (דהקב"ה אמר לו למשה שיסמוך את יהושע בידו אחת, ומשה סמך בשתי ידיו), וכתב המהרש"א שהנפקא מינה בין יד אחת לשתי ידים היא, דיד אחת מורה על מלחמה, מה שאין כן שתי ידים מורה שזה לתורה ולחכמה, עיינן שם.

ונראה שגם בלוחות יש בו שני ענינים אלו, ענין מלחמה, שבכח התורה שיכול ללחום כנגד

1) אכן עיי"ש דאע"ג דכתיב מידו, קרינן מידי, ועי' במנחת ש"י.

2) וכמו שכ' ויקח את כל ארצו מידו.

היצר הרע, וענין של תורה וחכמה שזה הלימוד, וביתר ביאור יש לומר שזה בבחינת סור מרע ועשה טוב, דכלפי בחינת הסור מרע, אמר קרא שהלוחות היו בידו, מה שאין כן כשמדבר על בחינת עשה טוב, שזה חכמה ותורה, שם נקט לשון מעל שתי ידי.

ויש לבאר אמאי כשמדבר על בחינת התורה וחכמה שבו כתיב מעל שתי ידי, היינו כמו שמצינו אצל הארון שהיה נושא את נושאו, כן יש לומר כלפי הלוחות, שכשמדבר על בחינת תורה וחכמה, שם כאילו יש חיות עצמית ללוחות, ובבחינת חי נושא את עצמו, ומשום הכי כשמיירי על בחינת שתי ידיים של הלוחות, נקט לשון שהלוחות נמצאים מעל שתי ידי, שהם נושאים את עצמם.

פסל לך שני לוחות אבנים וגו' ואעל ההרה ושני הלחת בידי, (י' א' - ג')

הנה כאן כשמדבר על הלוחות השניות כתיב ושני הלחת בידי, אמנם לעיל כשמדבר על הלוחות הראשונות כתיב ושני לוחות הברית על שתי ידי, ולכשתידוק תמצא שיש כאן שני שינויים, שבלוחות שניות נקט לשון יחיד, יד אחת, מה שאין כן בלוחות ראשונות נקט לשון רבים, וכן שהיו בידו, ולא מעל ידיו.

והנה לפי מה שכתבנו בסמוך, לבאר מה שהלוחות היו מעל שתי ידי, ופירשנו שמבחינת התורה והחכמה שבלוחות, הלוחות היו נושאים את עצמם, ויש להם כביכול חיות משל עצמם, עיין שם, נראה דכאן מובן שפיר אמאי לא כתיב מעל ידו, דכאן איירי שהלוחות היו רק פסולות בלי שום כתב בפנים, שהיה לפני שהקב"ה כתב את הדברים על הלוחות, אם כן שפיר מובן מה שכתוב כאן בידי, ומפני שכאן אין שייך לומר על ידי, דעדיין אין כאן הדברות, שהם מה שנשאו את עצמם, ומשום הכי קאמר שאחז הלוחות בידו.

ולפי זה גם יש ליישב הא דכתיב יד אחת, דבלי הדברים שבלוחות אין כאן בחינת שתי ידיים, שזה לתורה ולחכמה, ויש רק כח המלחמה שבתורה שיכול ללחום ביצר, ודו"ק.

אכן גם בלי זה נראה דיש לומר דשני לוחות שניות מלוחות הראשונות, דאותו מעלה של נושא את עצמו לא היה אלא בלוחות הראשונות והיה חסר בשניות, ועיין לקמן בסמוך.

ונראה דהא כשדוד תיקן מאה ברכות משמע דאף אם היו עושים תשעים ותשע ברכות, עדיין היו מתים מאה נפשות בכל יום, וכדי לעצור המגיפה היה צריך שיהיו דווקא מאה ברכות ובפחות מזה לא היה מועיל, ולכאורה צריך ביאור אמאי לא היה מועיל שכנגד כל ברכה וברכה שעשו ירד מת אחד מן המגיפה, ומתי המגיפה לפי חשבון חסרון הברכות. אכן נראה על פי מה שכתב המהרש"א במנחות שם, שכתב שיש לבאר ענין מאה ברכות, על פי דעת המקובלים, דלכך היו מאה ברכות, דכיון שיש נפש רוח ונשמה, דמיון כהן לוי וישראל (ואם כן בחינת הנשמה הוא בחינת כהן), שמעשר מן המעשר (שזה חלק הכהן) יבוא לחלק הנשמה, ברכה אחת (מעשר מן המעשר) שהיא חלק אלוק ממעל, ורמז לזה חסר הא' ממאה שהיא הברכה האחת ממאה ברכות, והיא בחינת הנשמה ממעל ליראה את ה' וכו', עיין שם.

ולכאורה הפירוש הוא שכמו שישראל נותן ללוי מעשר, והלוי נותן לכהן מעשר מן המעשר, כן הוא במאה ברכות, מעשר של הנפש הוא בשביל הרוח, ומעשר מן המעשר שזה אחד ממאה הוא בשביל הנשמה, וזה הנשמה שהיא החלק אלוק ממעל, וכל זמן שאין חלק זה של אלוק ממעל, עדיין יש מגיפה, ורק כשנמצא בחינה זו של הנשמה אז נפסק המגיפה.

ולפי זה מבואר שפיר אמאי צריך כל המאה ברכות, דבכדי להינצל צריך שיהא נשמה שלימה, ואם אין מאה אין מעשר מן המעשר חלק אחד שלם לנשמה, ושפיר מובן אמאי אינו הולך לפי חשבון הברכות, ודו"ק.

ומבואר מכאן דהמעלה של הברכות אינו אלא כשיש מאה, והיינו שבחינת קבלת עול מלכות שמים שבברכות אינו אלא כשזה בשלימות, ושלימות אינו אלא כשיש החלק אלוק ממעל, וקבלת עול מלכות שמים שלימה היא כשנותן חלק לאלוק ממעל, ודו"ק.

והשתא מובן שפיר שכדי שיהא יראת ה', צריך מאה ברכות דצריך שיהא בשלימות, דאם אין החלק שלם, חסר בחלק אלוק עדיין אין כאן יראת ה' שלימה, ואם כן עדיין שייך מגיפה, דרק כשיש החלק אלוק, אז נפסק המגיפה, דכשיש גילוי שכינה שזה החיים, אין מקום למלאך המוות.

ולפי זה שצריך שיהא חלק היראה שלם, נראה לבאר מה שכתוב בפסוק **ועתה ישראל וגו'**, דהנה לגבי הרמז של המאה ברכות כתבו התוספות, שמונים את כל המאה אותיות שבפסוק, ואם כן צריך לומר שכל הפסוק כולו (עם הכולל), מרמז על המאה ברכות, וצריך ביאור איך זה נרמז.

והנה בפסוק כתוב **ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך**.

ולכאורה מבואר שמה ה' אלקיך שואל מעמך זה לא רק יראה, אלא גם ללכת בכל דרכיו וגם לאהבה וגם לעובדו, הרי יש כאן עוד דברים חוץ מיראה, ואין כאן רק יראת ה', ועוד שהמשך בפסוק שאחר זה כתיב **לשמר את מצות ה' אלקיך וגו'**, ומשמע שגם דבר זה שואל מעמך ה' אלקיך, ואם כן מאי קאמר **כי אם ליראה**.

אכן נראה לבאר בהקדם מה שכתב המסילת ישרים בפרק י"ט בענין היראה, שיראה כולל שלושה בחינות, הכענה, כבוד, ובושת פנים, עיין שם, ונראה שכאן בפסוק מדבר רק בענין היראה, אבל מדבר על יראה בשלימות, כמבואר שרק באופן זה הוא תיקון לחטא העגל, ותנא והדר מפרש מהו יראה בשלימות, והיא כוללת ללכת בכל דרכיו, ולאהבה אותו, ולעבדו בכל לבבך וכו', וכשנדקדק בדבר נראה דההליכה בדרכיו היינו הכענה, ולאהבה אותו היינו כבוד, ולעבדו וכו' היינו בושת הפנים, וכל אלו השלושה הם מחלקי היראה, וכשיש שלשתם אז היא היראה השלימה.

והנה יראה שלימה גם מביאה לידי תכלית, שזה לשמור את מצות ה' וגו', והיינו דקמסיים אחר פסוק זה של יראה **לשמר וגו'**, ודו"ק.

והשתא שפיר מבואר אמאי אמרינן שהמאה ברכות הוא מה שה' שואל מעמך **כי אם ליראה**, דהיינו יראה שלימה כשהוא כולל מהשלושה בחינות המבוארים, ומביא לתכלית שהוא כדי לשמור את מצות ה'.

ישמח משה במתנת חלקו וכו' ושני לוחות אבנים הוריד בידו, (תפילת שחרית לשבת).

הנה כאן בתפילה הנוסח הוא שמשה הוריד את הלוחות בידו, ואף שמצינו בפרשה שבלוחות נקט גם הלשון מעל ידי (כנזכר בסמוך), מכל מקום כאן קאמר בידו, וצריך ביאור אמאי נקט בלשון זה ולא כלשון המקרא כאן.

ובביאור הדבר נראה, שכאן בסדר התפילה מיירי על בחינת שמירת שבת הכתובה בלוחות, וכמו שאומרים 'וכתוב בהם שמירת שבת'.

והנה אף ששמור וזכור שניהם בדיבור אחד נאמרו, מכל מקום שמור נאמר בלוחות שניות, (עיין לעיל פרשת ואתחנן), וזכור בלוחות הראשונות.

והנה ראה מה שכתבנו בסמוך לבאר, שלא מצינו בלוחות שניות לשון מעל שתי ידיו, אלא לשון בידו³, ומשמע שאותו המעלה של מעל ידי, שהלוחות נושאים את עצמם, לא היו בלוחות שניות, ולפי זה מובן שפיר אמאי אמרינן כאן ושני לוחות אבנים הוריד בידו, דייקא.

ונראה להוכיח עוד שמה שמזכירים בתפילת שבת, ענין שמירת שבת, היא מלוחות השניות.

דהנה איתא בכתבי האריז"ל לבאר השייכות של ישמח משה במתנת חלקו וכו' לתפילת שבת, וכתב שבשעת מתן תורה, כשישראל קיבלו כל אחד שני כתרים, קיבל משה רבינו אלף אורות, אכן כשעם ישראל חטאו בעגל ונלקח מהם הנך כתרים, גם משה נלקח ממנו הנך אלף אורות, שלא קיבלם אלא בזכות ישראל, אכן כשמגיע שבת משה מקבל בחזרה את האלף אורות, (וזהו מ'זמור שיר ל'יום ה'שבת, ראשי תיבות למש"ה), והנה אחר שמשה קיבל האלף אורות החזיר הכתרים לבני ישראל, ועל זה אנו אומרים ישמח משה במתנת חלקו, היינו האלף אורות שלו, ולנו עם ישראל החזיר הנך כתרים, עיין שם.

ומוכח מזה שתפילה זו מדבר על לוחות שניות, דעניין סילוק האורות היה אחר חטא העגל, ולפי זה שפיר אומרים הוריד בידו שלשון זה שייך בלוחות השניות.

ואף אם נימא, (כמבואר ברמב"ן), ששמור וזכור נאמרו בלוחות הראשונות, מכל מקום עדיין יש לומר שכאן לגבי שמירת שבת, שייך לשון הוריד בידו דייקא, וכמו שכתבנו לעיל (על פי המהרש"א בבבא קמא), שיד אחת מרמז על מלחמה, שזה בחינת סור מרע, ואם כן שמירה שהוא מבחינת סור מרע, שייך ביה לשון הוריד בידו דייקא.

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם וגו', ("א כ"א).

כתב רש"י: לתת לכם אין כתיב כאן, אלא **לתת להם**, (פירוש לאבותיכם), מכאן מצינו למדים תחיית המתים מן התורה, (שהרי האבות כבר מתו), ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור דמנלן **שלתת להם** קאי על העתיד, אפשר שנשבע לתת להם לאבות, וכבר נתן להם, וכמו שכתוב אצל אברהם (בפרשת לך לך), **לך נתתי וגו'**, וכן ביעקב כתיב **הארץ אשר אתה שכב עליה וגו'**.

ובפשטות יש לומר כיון דכתיב **לתת להם כימי השמים על הארץ**, פירוש כמו שאין השמים נפסק מן הארץ ומתקיימים לעולם, אף מה שנשבע אל האבות יהיה לעולם בלי שום הפסק, ואם כן מוכח שמדבר רק לעתיד לבוא, שאז יתקיים לעולם בלי שום הפסק.

ונראה עוד שכל הפרשה אינו מדבר אלא על לעתיד לבוא, דקאמר שאם יעבדו עבודה זרה ילכו לגלות, **השמרו לכם וכו' וחרה וכו' ושמתם את דברי אלה על לבבכם**, ופירש רש"י בגלות, ואז יקיימו **אותם ולמדתם את בניכם וגו'**, ויתקיים **למען ירבו ימיכם וכו' אשר נשבע לאבותיכם** שלעתיד לבוא אחר ששימו את דברי אלה על לבבם וכו' **לתת להם** אל האבות, **כימי השמים על הארץ**, הרי שתחיית המתים מן התורה.

3) וכמו שמצינו כשמשה הוריד לוחות השניות (עי' שמות ל"ד ד') שכשעלה כתיב ויקח בידו, וגם כשיריד כתיב (ל"ד כ"ט) **ושני לוחות ביד משה**, וכן כאן בפרי' כשעלה כתיב **ושני הלחת בידו**.

ישיבת עטרת צבי כולל זכרון יהושע זרח

ברכות לראש משביר

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא להאי גברא העמל ויגע בעסק התורה ולן בעומקה של הלכה, העומד בראשות הכולל לשם ולתפארה ושוקד על טובותינו בכל המובנים

הרה"ג רבי אהרן נתן רוזנבלט שליט"א

לרגל הולדת בתו למזל טוב

יתן ה' ויראה רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו, ולגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים, על אדני התורה והיראה.

המאחלים

אברכי הכולל

הנהלת הישיבה

ברכת מזל טובא וגדיא יאה

להאברך החשוב

הרב אשר ספינגארן שליט"א

ומשפחתו

לרגל הולדת בתו למזל טוב

ויזכו לגדלה לתורה ולחופה

ולמעשים טובים, אמן

ברכת מזל טוב

להאברך החשוב

הרב משה שפר שליט"א

ומשפחתו

עם הולדת בנו למזל טוב

כשם שנכנס לברית כן יכנס

לתורה ולחופה

ולמעשים טובים, אמן